

Кисельов Дмитро Олександрович
аспірант кафедри державно-правових дисциплін
та адміністративного права
Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка

НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ ЗМІСТ І ВИДИ ПОДАТКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

У статті розглянуто різні підходи до розуміння правової категорії «інформація», у результаті чого зроблено висновок, що податкова інформація – сукупність відомостей і даних, що створені або отримані суб'єктами інформаційних відносин у процесі поточної діяльності і необхідні для реалізації покладених на контролюючі органи завдань і функцій у порядку, встановленому Податковим кодексом України.

Наголошується, що існують відомості, які не можуть бути викладені на загальний огляд. До таких відомостей відноситься інформація з обмеженим доступом. Значна частка такої інформації використовується у ході реалізації податкових правовідносин з боку уповноважених органів державної влади.

Окреслено основні ознаки податкової інформації з обмеженим доступом, у тому числі конфіденційна інформація, службова інформація, таємна інформація. Підсумовується, що результативність податкового законодавства залежить від ефективного використання податкової інформації контролюючими органами та ефективного застосування з їхнього боку заходів державного примусу у боротьбі з правопорушеннями у сфері оподаткування.

Ключові слова: інформація, інформація з обмеженим доступом, контролюючі органи, органи державної влади, податкова інформація.

Kiselov D. O. IS NORMATIVELY-LEGAL MAINTENANCE AND TYPES OF TAX INFORMATION

In the article the different going is considered near understanding of legal category "information", as a result drawn conclusion, that tax information is totality of information and data, that is created or got the subjects of informative relations in the process of current activity and needed for realization of the tasks and functions fixed on supervisory organs in the order set by the Internal revenue code of Ukraine.

It is marked that information that can not be expounded on a general review is. To such information behaves with a limit access. Considerable part of such information is used during realization of tax legal relationships from the side of the authorized public authorities.

The basic signs of tax information are outlined with a limit access, including confidential information, service information, private information. Summarized, that effectiveness of tax law depends on the effective use of tax information supervisory organs and effective application from their side of measures of state compulsion in a fight against offences in the field of taxation.

Key words: information, information with a limit access, supervisory organ, public authorities, tax information.

Постановка проблеми. На сучасному етапі формування в Україні інформаційного суспільства ступінь використання інформаційного забезпечення певної діяльності стає безпосереднім чинником економічного зростання, забезпечення виходу держави в умовах глобалізації на світовий рівень, соціально-політичної стабільності, розвитку демократичних засад в управлінні країною та суспільними процесами. Таким чином, процеси, які відбуваються сьогодні дуже тісно пов'язані з поняттям «інформація». Інформаційні відносини є складовою практично усіх сфер життя та діяльності людства.

Окрема увага в рамках організації та здійснення державної влади присвячується питанню оподаткування й функціонуванню органів, покликаних реалізовувати цей напрямок діяльності держави. На нашу думку, чітке розуміння поняття та сутності податкової інформації є однією із важливих складових ефективного реформування державного механізму в нашій країні у визначеній сфері, а саме, процес реформування системи органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження інформаційної діяльності у сфері оподаткування зробили такі науковці: В. Б. Авер'янов, І. В. Арістова, В. І. Антипов, О. М. Бандурка, В. Т. Білоус, В. Р. Жвалюк, М. В. Коваль, П. В. Мельник, Д. Я. Семир'янов, Г. Л. Чигрина, П. В. Цимбал та ін.

Формування цілей статті. Метою статті є дослідження правової природи та характеристика окремих видів інформації у сфері здійснення податкових правовідносин.

Виклад основного матеріалу. У загальному розумінні інформація – одне з найбільш загальних понять науки, яке означає відомості, сукупність будь-яких даних, знань тощо. У межах системно-кібернетичного підходу інформація розглядається у контексті трьох фундаментальних аспектів кібернетичної системи: інформаційному, пов'язаному з реалізацією у системі визначеної сукупності процесів відображення зовнішнього світу та внутрішнього середовища системи шляхом збирання, накопичення та обробки відповідних сигналів; управлінському, який враховує процеси функціонування системи, спрямування її руху під впливом отриманої інформації і ступінь досягнення своїх цілей; організаційному, який характеризує упорядкування та ступінь досконалості системи управління у строках її надійності [1, с. 274]. Крім того, під інформацією слід розуміти універсальну субстанцію, що пронизує всі сфери людської діяльності, слугує провідником знань та поглядів, інструментом спілкування, взаєморозуміння та співробітництва, ствердження стереотипів мислення та поведінки [2, с. 69].

Інформація як категорія постає перед нами складною та багатогранною, що має велику кількість специфічних характеристик. На відміну від низки тих галузей науки, які мають справу з інформацією в «чистому вигляді» і використовують її кількісні характеристики, у межах правової науки і практики не менш важливе значення мають також і зміст інформації, характеристики, мета та спрямованість інформаційних процесів. Саме такі аспекти інформації дають змогу визначити важливий фактор, як суспільна цінність інформації. Ця цінність проявляється у різних сферах суспільної діяльності, зокрема праві, економіці, політиці, тощо.

Сучасне законодавче розуміння багатоманітності інформації відображено у базовому Законі України «Про інформацію». У ст. 10 цього Закону за змістом інформацію розподіляють на такі види: інформація про фізичну особу; інформація довідково-енциклопедичного характеру; інформація про стан довкілля (екологічна інформація); інформація про товар (роботу, послугу); науково-технічна інформація; податкова інформація; правова інформація; статистична інформація; соціологічна інформація; інші види інформації [3].

Серед визначених видів інформації найбільший інтерес для нас становить саме податкова інформація. Законодавче визначення податкової інформації міститься у Законі України «Про інформацію». Так, податкова інформація – сукупність відомостей і даних, що створені або отримані суб'єктами інформаційних відносин у процесі поточної діяльності і необхідні для реалізації покладених на контролюючі органи завдань і функцій у порядку, встановленому Податковим кодексом України.

Главою 7 Податкового кодексу України визначаються правові режими роботи з податковою інформацією, а саме: збір податкової інформації, отримання податкової інформації контролюючими органами, подання інформації за запитом контролюючих органів, обробка та використання податкової інформації [4]. Порядок обігу інформації згідно із зазначеними правовими режимами достатньо чітко регламентовані або безпосередньо нормами Кодексу, або підзаконними нормативно-правовими актами Кабінету Міністрів України, Державної фіскальної служби України тощо. Зокрема, порядок подання періодичної податкової інформації та отримання інформації за запитом регламентуються відповідним нормативно-правовим актом, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України [5].

Проте, аналіз сучасного стану обігу податкової інформації свідчить про численні порушення та недоліки у цьому процесі. Серед найбільших проблем, які постають перед учасниками інформаційних відносин у зазначеній сфері можемо виокремити наступні: недотримання вимог чинного законодавства суб'єктів, які повинні подавати інформацію до контролюючих органів; низький рівень реалізації державної інформаційної політики всіма суб'єктами інформаційних відносин; недостатня якість надання податкової інформації контролюючими органами за запитом фізичних та юридичних осіб тощо. Отже, становлення громадянського суспільства, правової держави, інформаційного суспільства – це складний та багатогранний процес, який потребує концентрації зусиль всього суспільства та держави. Не останню роль у цих процесах відіграють шляхи подолання інформаційної закритості влади, залучення громадськості до вирішення багатьох питань у сфері управління суспільними справами.

Важливими кроками для становлення інформаційного суспільства в Україні є подолання інформаційної закритості влади, однак це не означає, що вся інформація якою володіють державні органи, повинна бути відкритою, адже існують певні відомості, які не можуть бути викладені на загальний огляд. До таких відомостей відноситься інформація з обмеженим доступом. Тому доцільно дослідити поняття «інформації з обмеженим доступом», оскільки значна частка такої інформації використовується у ході реалізації податкових правовідносин з боку уповноважених органів державної влади, у тому числі Державна фіскальна служба України, її територіальні підрозділи.

Закон України «Про доступ до публічної інформації» визначає, що не може бути обмежено доступ до інформації про розпорядження бюджетними коштами, володіння, користування чи розпорядження державним, комунальним майном, у тому числі до копій відповідних документів, умови отримання цих коштів чи майна, прізвиська, імена, по батькові фізичних осіб та найменування юридичних осіб, які отримали ці кошти або майно. При дотриманні вимог, передбачених частиною другою цієї статті,

зазначене положення не поширюється на випадки, коли оприлюднення або надання такої інформації може завдати шкоди інтересам національної безпеки, оборони, розслідуванню чи запобіганню злочину.

Інформація з обмеженим доступом розподіляється на наступні види:

1) конфіденційна інформація – інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень, та яка може поширюватися у визначеному ними порядку за їхнім бажанням відповідно до передбачених ними умов;

2) таємна інформація – інформація, розголошення якої може завдати шкоди особі, суспільству і державі; таємною визнається інформація, яка містить державну, професійну, банківську таємницю, таємницю досудового розслідування та іншу передбачену законом таємницю;

3) службова інформація – інформація, що міститься в документах суб'єктів владних повноважень, які становлять внутрішньовідомчу службову кореспонденцію, доповідні записки, рекомендації, якщо вони пов'язані з розробкою напряму діяльності установи або здійсненням контрольних, наглядових функцій органами державної влади, процесом прийняття рішень і передують публічному обговоренню або прийняттю рішень, інформація зібрана в процесі оперативного-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни, яку не віднесено до державної таємниці.

На думку О. О. Кулініч, інформацію з обмеженим доступом як доступні певному колу осіб відомості, дані і знання, що мають особливу цінність для осіб, у володінні яких знаходяться, та щодо яких уживаються заходи, спрямовані на обмеження вільного доступу третіх осіб, поширення яких може заподіяти істотну шкоду зацікавленим особам. Серед ознак інформації з обмеженим доступом автор виокремлює такі: зміст інформації з обмеженим доступом складають знання, повідомлення, відомості про соціальну форму руху матерії і про всі інші її форми у той мірі, у якій вони використовуються суспільством, особою; відомості, що складають зміст інформації з обмеженим доступом по своїй суті ідеальні; інформація з обмеженим доступом існує винятково в рамках взаємодії суб'єктів суспільних відносин: окремих індивідуумів, їх груп, а також таких соціальних утворень, як держава, муніципальні утворення і юридичні особи; інформація з обмеженим доступом нерозривно не пов'язана з матеріальним носієм; інформація з обмеженим доступом не є загальнодоступною; інформація з обмеженим доступом відома і використовується чітко визначеним колом осіб; суб'єкт інформації вживає заходів, що спрямовані на обмеження вільного доступу третіх осіб до інформації; інформація з обмеженим доступом має особливу соціальну цінність у силу її дійсної або потенційної невідомості третім особам. Поширення такої інформації може спричинити заподіяння істотної шкоди зацікавленим особам; зміст інформації з обмеженим доступом відповідає обмеженням, установленим законодавством [6, с. 72-73].

В. А. Ліпкан та В. А. Баскакова дотримуються позиції, що ознаками інформації з обмеженим доступом є: інформація з обмеженим доступом, насамперед, відомості, дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді; інформацією, до якої може буде застосований обмежений режим доступу, є така, що не суперечить чинному законодавству України; певне коло користувачів отримали доступ до неї виключно на законних підставах; інформація з обмеженим доступом має особливу цінність для вищезазначеної категорії суб'єктів в силу невідомості її іншим суб'єктам; власники та добросовісні користувачі інформації з обмеженим доступом здійснюють адекватні законні заходи з метою унеможливлення доступу сторонніх суб'єктів; за порушення вищезазначених заходів встановлена юридична відповідальність [7, с. 264].

А. І. Марущак пропонує декілька визначень поняття «інформація з обмеженим доступом». Зокрема в одній із своїх робіт він визначає її як відомості конфіденційного або таємного характеру, правовий статус яких передбачений законодавством України, які визнані такими відповідно до встановлених юридичних процедур і доступ до яких обмежений власником таких відомостей. З іншого боку – інформація з обмеженим доступом цим дослідником трактується як відомості конфіденційного або таємного характеру, правовий статус яких передбачений законодавством України, які визнані такими відповідно до встановлених юридичних процедур і право на обмеження доступу до яких надано власнику таких відомостей [8, с. 19].

У Податковому кодексі України також закріплено декілька норм, що визначають правовий режим податкової інформації з обмеженим доступом: платник податків має право на нерозголошення контролюючим органом (посадовими особами) відомостей про такого платника без його письмової згоди та відомостей, що становлять конфіденційну інформацію, державну, комерційну чи банківську таємницю та стали відомі під час виконання посадовими особами службових обов'язків, крім випадків, коли це прямо передбачено законами (п.п. 17.1.9, п. 17.1, ст. 17 Податкового кодексу України); посадові особи контролюючих органів зобов'язані не допускати розголошення інформації з обмеженим доступом, що одержується, використовується, зберігається під час реалізації функцій, покладених на контролюючі органи (п.п. 21.1.6, п. 21.1, ст. 21 Податкового кодексу України); документи, що містять комерційну таємницю або є конфіденційними, передаються окремо із зазначенням посадової (службової) особи, що їх отримала. Передача таких документів для їх огляду, вивчення і їх повернення оформляються актом у

довільній формі, який підписують посадова (службова) особа контролюючого органу та платник податків (його представник) (п. 85.3 ст. 85 Податкового кодексу України) та ін.

Висновки. Реалізація державної податкової політики в нашій країні потребує передусім налагодження ефективної роботи контролюючих органів, зменшення навантаження на бізнес, налагодження інвестиційної активності, єдиного підходу до розроблення податкових законів та створення ефективних засад протидії податковим правопорушенням.

Однак, при детальному аналізі податкового законодавства України стає зрозумілим, що його результативність і продуктивність, насамперед залежить від ефективного збору, аналізу, обробки та використання податкової інформації у своїй діяльності, контролюючими органами та ефективно застосування з їхнього боку заходів державного примусу у боротьбі з правопорушеннями у сфері оподаткування.

Список використаних джерел:

1. Інформація // Новейший философский словарь / сост. А. А. Грицанов. – Мн.: Изд. В. М. Скакун, 1998. – 896 с.
2. Кондратенко В. М. Реалізація принципу відкритості в адміністративному судочинстві України / В. М. Кондратенко // Підприємництво, господарство і право. – 2012. – № 2. – С. 69–72.
3. Про інформацію: Закон України № 2657-ХІІ від 02.10.1992. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
4. Податковий кодекс України. Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
5. Про доступ до публічної інформації. Закон України № 2939-VI від 13.01.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
6. Кулініч О. О. Інформація з обмеженим доступом як об'єкт цивільних відносин : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Ольга Олексіївна Кулініч. – О., 2006. – 200 с.
7. Ліпкан В. А. Адміністративно-правовий режим інформації з обмеженим доступом в Україні : монографія / В. А. Ліпкан, В. Ю. Баскаков. – К. : ФОП О. С. Ліпкан, 2013. – 344 с.
8. Марущак А. І. Правомірні засоби доступу громадян до інформації : навч.-практ. посіб. – Біла Церква : Вид-во «Буква», 2006. – 432 с.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2017

УДК 316.6: 159.92

***Колобишко Віталій Вікторович**
аспірант кафедри державно-правових дисциплін
та адміністративного права
Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка
викладач відділення «Правознавство»
Кропивницького коледжу механізації сільського господарства*

ПРАВА ТА СВОБОДИ ІНВАЛІДІВ ЯК ОБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ

В статті досліджуються найбільш актуальні наукові підходи щодо визначення прав та свобод осіб з інвалідністю, наводяться та аналізуються ознаки за якими права та свободи осіб з інвалідністю підлягають адміністративно-правовому захисту з боку органів державної влади.

Зазначено, що права інвалідів будучи невід'ємною частиною правового статусу людини і громадянина визначають мінімум умов для збереження людської гідності та життя, є універсальною категорією, яка являє собою можливість інвалідів користуватися елементарними, найбільш важливими благами та умовами вільного існування особистості в суспільстві на рівні з усіма його членами не зазнаючи при цьому жодних утисків та дискримінації.

Ключові слова: права та свободи людини і громадянина, особа з інвалідністю, права осіб з інвалідністю, адміністративно-правовий захист.

Kolobishko V. V. RIGHTS AND FREEDOM OF DISABILITIES, AS OBJECT OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL PROTECTION